

GUIA DOCENT (GRAU D'HUMANITATS)

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent
Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Prehistòria i Història Antiga
Codi	100013
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Segon curs del Grau en Humanitats. Primer semestre
Horari	Dilluns i Dimecres, de 10 a 11.30 (Gr. 1) Dilluns i dimecres de 18 a 19,30h (Gr. 2)
Lloc on s'imparteix	Facultat de Lletres
Llengües	Català, Castellà

Professor/a de contacte

Nom professor/a	
Departament	
Universitat/Institució	
Despatx	
Telèfon (*)	
e-mail	
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Isaías Arrayás
Departament	CC. de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B7-153
Telèfon (*)	935811286
e-mail	Isaias.arrayas@uab.cat
Horari de tutories	Dilluns i Dimecres de 12 a 13

Nom professor/a	Raquel Piqué i Huerta
Departament	Prehistòria
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-143
Telèfon (*)	8325
e-mail	Raquel.pique@uab.cat
Horari de tutories	Dilluns i dimecres 16,30-18h

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

Tot i que no existeixen prerequisits específics per la present assignatura, sempre serà recomanable per l'alumnat repassar els coneixements que de la matèria ha assolit al llarg de la seva carrera acadèmica.

Alhora, qualsevol altre assignatura relacionada directa o indirectament amb el temari a desenvolupar pot servir a l'alumnat per obtenir un grau excel·lent de comprensió i aprenentatge.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'objectiu principal de l'assignatura és conèixer i comprendre les realitats històriques de la Prehistòria i l'Antiguitat, abordant l'anàlisi de les seves característiques bàsiques en matèria social, econòmica, cultural, religiosa, etc. Per aconseguir-ho, serà important que l'alumnat es familiaritzi amb les fonts directes disponibles (registre arqueològic, textos, etc...) i amb els mètodes de recerca que defineixen l'estudi prehistòric i del món antic. Alhora, aquests mètodes hauran de posar-se en relació directa amb les interpretacions històriques que al llarg del temps s'han produït dins la comunitat historiogràfica, i les relacions d'aquestes explicacions amb el context coetani de cada època.

S'ha de tenir en compte, però, que els continguts docents agrupats sota l'epígraf genèric de Prehistòria i Història Antiga no es poden considerar com un temari de caràcter hermètic. Els avanços constants en totes dues disciplines posen de manifest una evolució constant, que canvia, com també ho fan les teories interpretatives d'alguns fenòmens històrics o l'aplicació de certes tècniques arqueològiques, per posar dos exemples clarament relacionats amb aquestes disciplines. Així doncs, cal partir del fet que el coneixement sobre la Prehistòria o sobre l'Antiguitat està en construcció constant, i l'alumnat ha de percebre, doncs, la seva formació com un compendi de coneixements pràctics no tancats que li puguin permetre, arribat el moment, entendre els avanços i el context de les noves interpretacions, arribat el cas.

Malgrat aquesta natura, però, tant la Prehistòria com la Història Antiga tenen un destacat corpus de interpretacions que configuren la explicació del món del qual venim tal i com el

coneixem. Cal, doncs, partir d'aquestes interpretacions per tal que el alumnat pugui conèixer quines han estat les fites principals d'aquestes disciplines a l'hora d'explicar el seu àmbit d'estudi, i si s'escau, ajudar l'alumnat a posar totes aquestes interpretacions en dubte. D'aquesta forma, l'objectiu prioritari és el de formar persones amb esperit crític, que tinguin el coneixement bàsic, però, sobre tot, que coneguin tant la metodologia com les principals obres i teories de referència, però que arribat el cas, puguin ser objecte d'anàlisi, reflexió i, fins i tot, puguin ser posades en dubte, raonadament i amb arguments, per part dels futurs graduats.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència CE1. Contextualitzar els processos històrics i analitzar des d'una perspectiva crítica.

Resultats d'aprenentatge

CE1.1 Analitzar críticament el passat, la naturalesa del discurs històric i la funció social de la ciència històrica.
CE1.2 Interpretar la pluralitat i heterogeneïtat del desenvolupament cultural de la Humanitat.

- Identificar i interpretar les diferents etapes de la Història Universal des dels orígens de l'Humanitat fins la caiguda de l'Imperi Romà.
- Identificar i interpretar es diferents etapes de la Història del territori català en l'àmbit cronològic de l'assignatura.
- Interpretar els processos històrics que es produeixen en cada etapa o fase.
- Identificar, analitzar i comprendre el vocabulari específic de les disciplines històriques, en especial aquell que fa referència a l'àmbit de la Prehistòria i la Història Antiga.
- Comprendre la matèria de forma integral i ser capaç d'identificar el context en el que s'inscriuen els processos estudiats, així com també demostrar la capacitat d'explicar amb propietat i de forma personal els processos esmentats.
- Relacionar els elements i factors que intervenen en el desenvolupament des processos històrics.
- Conèixer la metodologia i epistemologia de la recerca històrica.
- Obtenir nocions de l'estat actual de la recerca històrica i dels punts bàsics de debat entre la comunitat investigadora.

Competència CE2 Utilitzar adequadament la terminologia pròpia de la disciplina a nivell oral i escrit.

Resultats d'aprenentatge

CE2.1 Comunicar oralment en el propi idioma utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.

- Essent la Història una disciplina de base textual, que depèn del discurs per tal de construir el seu coneixement a partir de les restes del passat, la comunicació escrita és un element prioritari dins la formació de l'alumnat. En aquest sentit, l'alumnat haurà de ser capaç d'expressar de forma sintètica i clara les qüestions formulades i demostrar una correcta utilització del lèxic específic analitzat a l'assignatura.

Competència CE5. Dominar els conceptes bàsics diacrònics i temàtics propis de la ciència històrica.

Resultats d'aprenentatge

CE5.1 Descriure els processos històrics més rellevants de l'entorn geogràfic proper.
CE5.2 Analitzar críticament les societats de l'entorn històric immediat.

Competència

CT1. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesis.
CT2. Organitzar i planificar la recerca d'informació.
CT3. Comunicar oralment i per escrit en llengua pròpia.
CT5. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi.
CT6. Gestionar la informació.
CT7. Resoldre problemes.
CT8. Prendre decisions.
CT13. Raonar críticament.
CT14. Aprendre de forma autònoma.
- Dins l'aprenentatge autònom de l'alumnat, cal especificar una sèrie d'elements prioritaris: 1.- Treballar amb esforç personal; 2.- Planificació del desenvolupament del treball; 3.- Aprendre a dur a terme la recerca de materials i fonts d'informació i aprenentatge més adequades. Aquest paràmetre d'aprenentatge autònom ha de rebre especial cura per part del professorat, ja que el seu correcte assoliment per l'alumnat repercutirà de forma directa i positivament en formació global de l'alumnat, qui podrà posar en pràctica aquestes capacitats en la resta de la seva vida acadèmica.

6.- Continguts de l'assignatura

Bloc I – Prehistòria

- Paleolític.
- Neolític.

Bloc II – Història Antiga

- Pròxim Orient/Egipte.
- Món grec.
- Món romà.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Dirigides	Sessions teòriques	33%	Configuració d'un marc teòric de continguts de l'assignatura

Supervisades

Seminaris	16%	Capacitat per exposar i descriure conceptes assolits. Perfeccionament de la Expressió Oral
Sessions pràctiques	17%	Experiència en l'ús del vocabulari específic. Aprendre a llegir un document o a analitzar una font material o textual.

Autònomes

Comentaris, treballs i lectures avaluables	33 %	Perfeccionament de la Expressió Escrita. Coneixement de les tècniques de cerca i tria de la informació. Construcció d'opinions pròpies. Capacitat d'explicar el que s'ha après.

Tal i com queda recollit en la Fitxa Docent de l'assignatura, la metodologia docent contempla la divisió de la docència en quatre grans blocs d'activitat:

- a) Sessions teòriques dirigides pel professor/a.
- b) Sessions pràctiques, on es realitzarà la lectura comprensiva de textos i la interpretació de mapes, gràfiques, documents arqueològics.
- c) Seminari de discussió teòrico-pràctica dirigit pel professor/a que permetin aprofundir en els continguts presentats en les sessions teòriques.
- d) Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics en les que el alumnat pugui dur a terme una reflexió personal motivada per la pròpia recerca de les fonts d'informació.
- e) Estudi personal.

8.- Avaluació

La avaluació de la present assignatura serà de caire continuat. Partint d'aquesta premissa inicial, es pretén que l'alumnat dugui a terme una sèrie de treballs que han de ser el resultat de les activitats d'avaluació detallades a continuació. D'aquesta forma, les evidències a presentar hauran de ser de caire escrit en el cas de les pràctiques i en forma de opinió i participació en el àmbit dels seminaris i les classes. En aquest sentit, serà molt important tenir en compte l'evolució de cada cas concret per tal d'observar el procés d'aprenentatge de cada alumne/a. Es valorarà per tant la continuïtat en la qualitat de la feina feta, així com la excel·lència, però també la millora progressiva. Per altre banda, els exàmens parcials i proves de control han de superar-se igualment per demostrar la continuïtat en la comprensió i el seguiment de l'evolució de l'assignatura. S'entén com "No Presentat" els cassos en els que l'alumne no hagi estat avaluat (positiva o negativament) en qualsevol de les Activitats d'avaluació detallades a continuació. Al final de la avaluació ordinària, els alumnes que no hagin superat l'assignatura tindran la opció de recuperar-la mitjançant un examen que contempli la totalitat del temari de l'assignatura. Els tractament d'eventuals casos particulars haurà de ser discutit directament amb els docents.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Presentació de treballs relatius a les pràctiques al llarg del curs, que seran analitzats directament pel professor en un procés d'avaluació contínua.	33%	Expressió Escrita. Capacitat per exposar l'après. Capacitat de Síntesi. Ús de Vocabulari específic. Capacitat de cerca i tria de la informació. Capacitat d'organització del treball en la llarga durada.
Participació en els debats i discussions duts a terme dins de l'espai de l'aula, les pràctiques presencials i/o els seminaris	33%	Expressió Oral. Capacitat per desenvolupar idees pròpies sobre el coneixement assolit. Capacitat de treball en grup. Capacitat d'ensenyar i d'aprendre dels companys. Continuïtat en l'esforç personal.
Proves escrites parcials i/o finals	33%	Capacitat per resoldre problemes derivats de l'anàlisi documental. Capacitat de síntesi. Expressió Oral. Tria de la informació.

9- Bibliografia i enllaços web

BIBLIOGRAFIA

1.- GENERAL.

- ALVAR, J. *et alii*, *Historia antigua*, Historia 16, Madrid 1992.
- AURENCHE, O., KOZLOWSKI. K. 2003. *El Origen del neolítico en el Próximo Oriente*:

el paraíso perdido. Barcelona: Editorial Ariel.

- BRAVO, G., *Historia del mundo antiguo. Una introducción crítica*, Alianza, Madrid 1998.
- CELA, J.; F. J. AYALA (2001). *Senderos de la Evolución Humana*. Madrid, Alianza.
- COTTERELL, A., *Los orígenes de la civilización europea*, Crítica, Barcelona 1986.
- DUBY, G. (ed.), *Atlas histórico mundial*, Debate, Madrid 2001.
- GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J., *Diccionario de Términos del Mundo Antiguo*, Alianza, Madrid 1999.
- HOWATSON, M.C. (dir.), *Dictionnaire de l'Antiquité*, Robert Laffont, París 1993.
- KINDER, H.; HILGEMANN, W., *Atlas Histórico Mundial*, Istmo, Madrid 1999.
- KOVALIOV, S.I., *Historia de Roma*, Akal Textos, Madrid 1973.
- LOPEZ BARJA, P., *Historia de Roma*, Akal Textos, Madrid 2004.
- LÓPEZ MELERO, R. et alii, *Historia Universal. Edad Antigua*, Vicens Vives, Barcelona 1992.
- RACHET, G., *Dictionnaire de l'Archéologie*, Robert Laffont, París 1983.
- SPEAKE, G. (ed.), *Diccionario Akal de Historia del Mundo Antiguo*, Akal, Madrid 1999.
- REICHHOLF, J.H. 2009. *La invención de la agricultura. Por qué el hombre se hizo sedentario*. Barcelona, Ed. Crítica

2.- MONOGRAFIES.

- ALGAZE, G., *El sistema-mundo de Uruk. La expansión de la primera civilización mesopotámica*. Ed. Bellaterra, Barcelona 2004.
- ARSUAGA, J.L., *El collar del Neandertal. En busca de los primeros pensadores*. Ed. Temas de hoy, Madrid 1999.
- BERNABEU, J.; AURA, E.; BADAL, E., *Al Oeste del Eden. Las primeras sociedades agrícolas en la Europa Mediterránea*, Síntesis, Madrid 1993.
- BERNET, A., *Les chrétiens dans l'Empire Romain*, Perrin, París 2003.
- BLÁZQUEZ, J.M., *La Romanización* (2 vols.), Istmo, Madrid 1986.
- BRUNT, P.A., *Conflictos sociales en la República romana*, Buenos Aires 1973.
- BUXÓ R.; CRUELLS W.; MOLIST M., "Dossier: Agricultura: Orígens, adopció i desenvolupament", *COTA ZERO*. Núm. 7 i 9 (1991-93).
- CANTARELLA, E., *La mujer romana*, Santiago de Compostela 1991.
- CHAPMAN, R.W., *La formación de las sociedades complejas. El sureste de la península ibérica en el marco del Mediterráneo occidental*. Crítica, Barcelona 1991.
- CHILDE, V.G., *Los orígenes de la civilización*, FCE, México 1984.
- COHEN, M.N., *La crisis alimentaria de la prehistoria*, Alianza, Madrid 1981.
- COPPENS, Y.; PASCAL, P. (eds.), *Los orígenes de la humanidad*, Espasa, Madrid 2004.
- COTTERELL, A., *Los orígenes de la civilización europea*, Crítica, Barcelona 1986.
- COTTERELL, A. (ed.), *Historia de las civilizaciones antiguas*, I-II, Crítica, Barcelona 1984.
- DE LA VILLA, J. (ed.), *Mujeres de la Antigüedad*, Alianza, Madrid 2004
- DICKINSON, O., *El Egeo*, Ed. Bellaterra: Barcelona 2010.
- ÉTIENNE, R., *La vida cotidiana en Pompeya*, Temas de Hoy, Madrid 1992.
- FINLEY, M.I., *El mundo de Odiseo*, FCE, México 1961.
- GARCÍA GUAL, C., *La Antigüedad novelada*, Anagrama, Madrid 1995.

- GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J., *Historia de Grecia Antigua*, Akal Textos, Madrid 1995.
- GRIMAL, P., *Diccionario de Mitología Grecorromana*, Barcelona 1984.
- GRIMAL, P., *El siglo de Augusto*, Buenos Aires 1970.
- GRIMAL, P., *La formación del Imperio romano*, Siglo XXI, Madrid 1990.
- GUZMÁN GUERRA, A.; GÓMEZ ESPELOSÍN, F.J., *Alejandro Magno*, Alianza, Madrid 2004.
- HARRIS, W.V., *Guerra e imperialismo en la Roma republicana*, Siglo XXI, Madrid 1989.
- HUMBERT, M., *Institutions politiques et sociales de l'Antiquité*, Précis Dalloz, París 1986.
- JOHNSON, A.W., EARLE, T., *La evolución de las sociedades humanas*, Ariel, Barcelona 2003.
- JONES, S.; MARTIN R.; PILBEAM D. (eds.), *Human Evolution*, Cambridge 1992.
- KEMP, B., *El antiguo Egipto. Anatomía de una civilización*. Crítica, Barcelona 1992.
- KLEIN, R. G., *The Human Career*, University of Chicago Press, Chicago 1999.
- LANE FOX, R., *The Classical World*, Penguin, Londres 2006.
- LE ROUX, P., *Los romanos de España*, Bellaterra, Barcelona 2006.
- LLOBERA, J. R., *Antropología Política*. Anagrama, Barcelona 1985.
- MANGAS, J., *Textos para la Historia Antigua de Grecia*, Madrid 1991.
- MARROU, H.-I., *Historia de la educación en la Antigüedad* (2 vols.), Akal, Madrid 1985.
- MOLIST, M.; VICENT J.M.; BUXÓ R.; SAÑA M., "Dossier: El neolític. La primera revolució al Mediterrani", *L'Avenç*, núm, 274 (2002).
- MOSSÉ, C., *Historia de una democracia: Atenas*, Akal, Madrid 1987.
- MOSSÉ, C., *La mujer en la Grecia Antigua*, Nerea, Madrid 1990.
- NICOLET, C., *Roma y la conquista del mundo mediterráneo* (2 vols), Labor, Barcelona 1982.
- ORFILA, M.; CAU, M.A., *Les ciutats romanes del Llevant Peninsular i les Illes Balears*, Pòrtic, Barcelona 2004.
- POMEROY, S., *Diosas, Rameras, Esposas y Esclavas*, Akal, Madrid 1991.
- REDMAN, C., *Los orígenes de la civilización. Desde los primeros agricultores hasta la sociedad urbana en el Próximo Oriente*. Crítica, Barcelona 1990.
- ROLDÁN HERVÁS, J.M. (dir.), *Diccionario Akal de la Antigüedad hispana*, Akal, Madrid 2006.
- ROLDÁN HERVÁS, J.M., *Citerior y Ulterior*, Istmo, Madrid 2001.
- ROUGÉ, J., *Les institutions romaines*, Armand Colin, París 1969.
- STRUVE, V.V., *Historia de la Antigua Grecia*, Akal Textos, Madrid 1979.
- SYME, R., *La Revolución Romana*, Taurus, Madrid 1989.
- VV. AA., *Historia del mundo clásico a través de sus textos* (2 vols.), Alianza, Madrid 1999.
- WENGROW, D., *La arqueología del Egipto Arcaico*. Ed. Bellaterra, Barcelona 2007.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE